Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto
24.11.2022

VN/17/2022-TEM-170

Viite: UJ 32/2022 vp, asiantuntijakuuleminen 25.11.2022

Työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausunto: valtioneuvoston U-kirjelmää täydentävä selvitys komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työolojen parantamisesta alustatyössä (UJ 32/2022 vp)

Käsittelyvaihe

Puheenjohtajavaltio Tšekin tavoitteena on tämän hetkisen tiedon mukaan yleisnäkemyksen saavuttaminen asiasta 8.12.2022 pidettävässä TSTK-neuvostossa. Coreperin kokous asiasta pidettiin 23.11.2022. Asiasta järjestettäneen toinen Coreperin kokous 30.11.2022.

Haastavimmat kysymykset neuvotteluissa liittyvät kompromissiehdotuksen 4 artiklassa säädettyyn oikeudelliseen olettamaan (työsuhdeolettama). Osa jäsenvaltioista pitää komission alkuperäistä ehdotusta olettamasäännöksen osalta parempana. Osa tukee puheenjohtajavaltion kompromissiehdotusta olettamasäännöksen osalta, mutta katsoo kuitenkin, että enemmistön kriteereistä tulisi täyttyä olettaman syntymiseksi. Kolmantena ryhmänä ovat jäsenmaat, joilla on liikkumisvaraa ja kompromissihalukkuutta olettamasäännöksen suhteen (Suomi mukaan lukien).

Neuvotteluiden toinen keskeinen kysymys liittyy puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksen 4a artiklan 5 kohdassa (komission ehdotuksen 5 artikla) säädettyyn niin sanottuun lykkäävään vaikutukseen. Komission alkuperäisen ehdotuksen ja puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksen mukaan alustatyötä tekevän henkilön työsuhdetta koskeva oikeudellinen tai hallinnollinen päätös olisi pantava täytäntöön siitä huolimatta, että alustayritys hakisi siihen muutosta (ks. jäljempänä Suomen kanta tältä osin).

Puheenjohtajavaltiolta odotetaan uutta kompromissiehdotusta 30.11. pidettävään Coreperin kokoukseen. On myös mahdollista, että joitakin avoinna olevia kysymyksiä, esimerkiksi oikeudellista olettamaa koskeva säännös, jätetään neuvoteltavaksi TSTK-neuvoston kokoukseen. Tämän vuoksi U-jatkokirjeessä täsmennetyssä Suomen kannassa on jätetty olettamasäännöksen osalta liikkumavaraa tarkastella eri vaihtoehtoja kokonaisratkaisun osana.

Suomen kanta

Suomen yleinen kanta ehdotukseen on määritelty U-kirjelmässä U 6/2022 vp. Suomi tarkentaa kantaansa valtioneuvoston U-kirjelmässä todettuun valiokunnan käsittelyssä olevassa U-jatkokirjeessä todetulla tavalla.

Suomen kannalta ehdotuksen vaikein kohta liittyy olettaman soveltamista ja kumoamista koskevan 4a artiklan 5 kohtaan, jonka mukaan, jos työtä välittävä digitaalinen alusta haastaa hallinnollisen tai oikeudellisen päätöksen, jolla määritetään alustatyötä tekevän henkilön ammattiasema olettaman soveltamisen perusteella, tällaisella menettelyllä ei ole lykkäävää vaikutusta tähän päätökseen. Suomi pitää edelleen ensisijaisena neuvottelutuloksena, että asia voitaisiin jättää kansallisella tasolla päätettäväksi, sillä siihen liittyy prosessi- ja hallintoprosessioikeudellisia kysymyksiä. Suomi voi kuitenkin viime kädessä kokonaisratkaisun osana hyväksyä puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksen neuvoston kokouksessa.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltion 28.10.2022 päivätyn kompromissiehdotuksen sisältö on kuvattu tarkemmin U-jatkokirjeessä.

Tämän jälkeen puheenjohtajavaltiolta on saatu uusi kompromissiehdotus 23.11.2022 pidettyyn Coreperin kokoukseen. Keskeiset elementit, mukaan lukien oikeudellista olettamaa koskeva säännös, ovat kuitenkin pysyneet ennallaan. Suurimpana muutoksena voidaan todeta, että aiemmin 4a artiklan 1 kohdassa todettu maininta siitä, ettei oikeudellista olettamaa sovelleta verotuksellisissa, rikos- eikä sosiaaliturvaprosesseissa, ellei jäsenvaltio toisin päätä, on nyt siirretty viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa direktiivin resitaaleihin. Kuitenkin kompromissiehdotuksen 4a artiklan 1 kohtaa on muutettu siten, että *kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti* oikeudellista olettamaa sovelletaan kaikissa kyseeseen tulevissa hallinnollisissa tai oikeudellisissa menettelyissä, joissa on kysymys alustatyötä tekevän henkilön ammattiaseman oikeanlaisesta määrittämisestä.

Puheenjohtajavaltio on lisäksi palauttanut 1 artiklaan komission alkuperäiseen ehdotukseen sisältyneen ajatuksen siitä, että direktiivin tavoitteena on edistää alustatyön läpinäkyvyyttä, *mukaan lukien rajat ylittävät tilanteet*. Alustatyön määritelmässä on huomioitu se, että alustatyötä voidaan teettää myös välittäjien avulla. Lisäksi oikeudellista olettamaa koskevan 4 artiklan 2a kohdassa olevaa listausta on täydennetty siten, että olettaman kriteerin ei olisi katsottava täyttyneen, jos sen täyttyminen johtuu pelkästään siitä, että työtä välittävä digitaalinen alusta on pyrkinyt noudattamaan unionin tai jäsenvaltion lainsäädännöstä *tai työehtosopimuksista* sille johtuvaa velvoitetta.

Lopuksi

Direktiivin työryhmäkäsittelyn aikana on noussut esiin se, että alustatyötä voidaan järjestää myös niin sanottujen välittäjien kautta. Kysymys voi olla esimerkiksi vuokratyönä tai alihankintana teetettävästä työstä. Alustatyönteon järjestäminen niin sanottujen välittäjien avulla on joissakin jäsenmaissa yleistä. Direktiiviehdotuksesta neuvoteltaessa työryhmässä on tunnistettu tarve varmistaa, ettei direktiivistä johtuvia velvoitteita ole mahdollista kiertää ulkoistamalla työvoiman saanti tai hankinta välittäjille. Tämä näkyy myös välittäjä-kysymyksen huomioimisella puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksissa.

Kunnioittavasti,

Elli Nieminen
Erityisasiantuntija